

2025, 14 (3), 1432-1452 | Araştırma Makalesi Genç Yetişkinlerin Politik Duyarlılıkları ile Sosyal Sorumluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Atıf Çiçekli ¹

Önder Eryılmaz ²

Aylin Çiçekli ³

Öz

Bu araştırmada, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin politik duyarlılık düzeyleri ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Amasya Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri, örneklemini ise aynı üniversitenin farklı fakültede ve yüksekokullarında öğrenim gören 406 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Veri toplama aracı olarak, "Politik Duyarlılık Ölçeği" ile "Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği" kullanılmış, elde edilen verilerin analizlerinde betimsel istatistiklerin yanı sıra ve Pearson Korelasyon Katsayısı'ndan yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara göre, öğrencilerin politik duyarlılık düzeyleri genel olarak orta düzeyde, sosyal sorumluluk düzeyleri ise yüksek düzeye yakın olarak belirlenmiştir. Politik duyarlılığın alt boyutlarından özellikle "ekonomik hususlar" ve "sosyal hususlar", sosyal sorumluluğun "yardımlaşma" ve "duyarlılık" boyutlarıyla anlamlı ve pozitif ilişkiler göstermektedir. Buna karşın, "algılanan siyasi bilgi" boyutunun bazı sosyal sorumluluk alt boyutlarıyla negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca, dini hassasiyetlere dayalı politik duyarlılık düzeyi ile sosyal sorumluluk arasında güçlü bir korelasyon bulunmamıştır. Bu bulgular, gençlerin politik duyarlılıklarının daha çok etik ve toplumsal değerlere dayandığını, bilgi ya da inanç temelli duyarlılıkla sosyal sorumluluk arasında doğrudan bir bağ olmadığını göstermektedir. Araştırma, genç bireylerin değer odaklı yurttaşlık eğilimlerine dikkat çekmekte ve üniversite düzeyinde etik farkındalık ile toplumsal katılımı bütünleştiren politikalar geliştirilmesi gerektiğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Politik Duyarlılık, Sosyal Duyarlılık, Sosyal Sorumluluk, Toplum, Üniversite Öğrencileri.

Çiçekli, A., Eryılmaz, Ö., & Çiçekli, A. (2025). Genç Yetişkinlerin Politik Duyarlılıkları ile Sosyal Sorumluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 14(3), 1432-1452.
<https://doi.org/10.15869/itobiad.1693251>

Geliş Tarihi	06.05.2025
Kabul Tarihi	25.08.2025
Yayın Tarihi	30.09.2025
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Dr., İçişleri Bakanlığı, Amasya Valiliği, Amasya, Türkiye, atifcicekli@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3391-3805

² Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Amasya, Türkiye, onder.eryilmaz@amasya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4962-889X

³ Doç. Dr., Akdeniz Üniv., Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Antalya, Türkiye, aylincicekli@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3606-4351

2025, 14 (3), 1432-1452 | Research Article

Investigation of the Relationship Between Political Sensitivity and Social Responsibility Levels of Young Adults

Atıf Çiçekli ¹

Önder Eryılmaz ²

Aylin Çiçekli ³

Abstract

This study investigates the relationship between university students' levels of political sensitivity and their levels of social responsibility. Correlational survey model, one of the quantitative research metgods was employed in the study. The population of the research consists of students enrolled in Amasya University in Turkey and the sample comprises 406 students studying at the same university. In addition to descriptive statistics, the Pearson Correlation Coefficient was used in the analysis of the collected data. As a result of the data analysis it was revealed that students' political sensitivity levels were generally moderate, while their social responsibility levels were close to high. Among the subdimensions of political sensitivity, *economic issues* and *social issues* were found to have a significant and positive correlation with the *solidarity* and *sensitivity* subdimensions of social responsibility. In contrast, the *perceived political knowledge* dimension was negatively correlated with certain subdimensions of social responsibility. Moreover, no strong correlation was found between *religious political sensitivity* and social responsibility. These findings suggest that the political sensitivity of young individuals is more deeply rooted in ethical and social values rather than in knowledge-based or belief-based forms of sensitivity. The study emphasizes the importance of value-oriented citizenship tendencies among youth and recommends the development of university-level policies that integrate ethical awareness with opportunities for social participation.

Keywords: Political Sensitivity, Social Sensitivity, Social Responsibility, Society, University Students.

Çiçekli, A., Eryılmaz, Ö., & Çiçekli, A. (2025). Investigation of the Relationship Between Political Sensitivity and Social Responsibility Levels of Young Adults. Journal of the Human and Social Science Researches, 14(3), 1432-1452. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1693251>

Date of Submission	06.05.2025
Date of Acceptance	25.08.2025
Date of Publication	30.09.2025
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

1 Dr., Ministry of Interior, Amasya City Governorship, Amasya, Türkiye, atifcicekli@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3391-3805

2 Assoc. Prof. Dr., Amasya University, Faculty of Education, Department of Social Studies Education, Amasya, Türkiye, onder.eryilmaz@amasya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4962-889X

3 Assoc. Prof. Dr., Akdeniz University, Faculty of Literature, Department of Sociology, Antalya, Türkiye, aylicicekli@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3606-4351

1. Giriş

Demokratik toplumların gelişiminde birçok değişken önemli rol oynamaktadır. Bireylerin politik duyarlılıkları ile bireysel sosyal sorumluluk bilinci bu önemli değişkenler arasındadır. Demokrasi ile yönetilen gelişmiş ülkelerde özellikle genç yetişkinler, politik süreçlerde aktif olarak rol almakta ve ülke yönetimi bizzat bu olanağı sunmakta ve onlara bu alanı güvenli bir şekilde yaratmaktadır. Bunun doğal bir çıktısı olarak gençler yetişkinler toplumdaki sosyal değişimlerin yaşanmasında önemli bir itici güç ya da etkili unsur haline gelmektedir. Bu bağlamda politik duyarlılığı yalnızca ilgi ya da bilgi boyutunda değil, aynı zamanda bilinç ve eylem boyutunda da düşünmek gerekmektedir. Başka bir deyişle politik duyarlılık bireylerin sadece siyasi gelişmelere olan ilgisi ve bilgisi ile sınırlı değil, aynı zamanda bu gelişmelere karşı gösterdiği tepkiler ve bu tepkiler doğrultusunda sergilediği tutum ve davranışı da içermektedir (Çiçekli, 2025). Diğer yandan sosyal sorumluluk ise hiçbir karşılık gözetmeksizin, bireyin yaşadığı toplumda gözlemlediği ve rahatsız olduğu bir durum ya da olgunun çözümü için inisiyatif alıp harekete geçerek toplumsal refaha katkıda bulunma bilinci olarak tanımlanabilir (Deveci ve Eryılmaz, 2017). Birbiriyle karşılıklı olarak ilişkili olan bu iki özellik, bireylerin sağlıklı biçimde sosyalleşmesi ve toplumsal sorunlara çözüm üretme kapasiteleri açısından önemli dinamikler arasında yer almaktadır.

Bu bilgilerden hareketle bu araştırmada genç yetişkinlerin politik duyarlılıkları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerden biri olarak gösterilen ülkemizde genç yetişkinlerin toplumsal gelişmelere ilişkin tavırları, hem kendi kişisel gelişimleri hem de demokratik katılım süreçleri bakımından oldukça önemlidir. Buradan hareketle bu çalışmada genç yetişkinlerin politik duyarlılıkları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişki ampirik veriler ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulguların genç yetişkinlerin sosyal katılım eğilimlerinin daha iyi anlaşılmasında bir perspektif sunacağına ve farklı alanlarda uygulanabilir çıkarımlar sağlayacağına inanılmaktadır.

1.1. Politik Duyarlılık

Politik duyarlılık, bireylerin siyasal olaylara, toplumsal değişimlere ve demokratik süreçlere karşı geliştirdiği farkındalık, ilgi ve tepki düzeyini ifade eden bir kavramdır (Ektiren, 2024, s. 321; Alodat, Al-Qora'n ve Hamoud, 2023, s. 3). Son yıllarda yapılan çalışmalar, politik duyarlılığın bireylerin siyasal süreçlere katılımını şekillendiren temel unsurlardan biri olduğunu göstermektedir (Ekinci Sağlam, 2021, s. 102; Kirmani, Hasan ve Haque, 2023, s. 15). Bu kavram, özellikle gençlerin siyasal bilinç düzeylerinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Politik duyarlılık aynı zamanda bireylerin siyasal bilgiye erişim düzeyleri, siyasal olaylara verdikleri tepkiler ve demokratik süreçlere katılım eğilimleri bağlamında da ele alınmaktadır (Ektiren, 2024, s. 321). Son yıllarda yapılan çalışmalar, özellikle dijitalleşmenin politik duyarlılığı nasıl etkilediği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Örneğin, sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte bireylerin politik süreçlere ilgisinin arttığı, ancak bu ilginin aktif siyasal katılıma dönüşmeyebileceği belirtilmektedir (Demir, 2015, s. 189; Ekinci Sağlam, 2021, s. 118-119; Gürel ve Eyüboğlu, 2023, s. 981). Bu bağlamda, politik duyarlılık yalnızca geleneksel siyasal katılım yollarıyla değil, dijital platformlar aracılığıyla da şekillenen bir olgu haline gelmiştir (Demir, 2015, s.188).

Politik duyarlılık, özellikle birçok sistemin entegre ve senkron şekilde çalışarak birbirini etkilediği ve birbirinden etkilendiği modern dünyada çok boyutlu bir hale gelmiştir. Başka bir deyişle bu boyutlar bir araya gelerek politik duyarlılığı oluşturduğu için politik duyarlılığın alt boyutları arasında da gösterilebilir. Günümüzde ekonomide yaşanan gelişmeler bireylerin politik tercihlerini ve anlayışlarını doğrudan etkilemektedir. Örneğin işsizlik endişeleri, enflasyon ve gelir eşitsizliği gibi ekonomik hususlar bireylerin ülke politikasına ilişkin görüş ve tavırlarını değiştirebilir ve dolayısıyla politik duyarlılıklarını etkileyebilmektedir. Bu bakımdan politik duyarlılığın alt boyutları arasında ekonomik hususlara ilişkin duyarlılık bulunmaktadır. Bununla birlikte bireylerin dini inanışları ve pratikleri bireylerin değer yargılarını ve toplumsal gelişmelere ilişkin bakış açılarını şekillendirdiği için dini hususlara ilişkin duyarlılığın da politik duyarlılığın önemli alt boyutları arasında olduğu söylenebilir. Ayrıca bireylerin politik duyarlılıkları içinde yaşadıkları toplumsal çevre, ekonomik koşullar, eğitim düzeyi ve sosyal ilişkiler ağı tarafından da şekillendiği için sosyal hususlara ilişkin duyarlılık da politik duyarlılığın önemli alt boyutları arasında gösterilmektedir (Ektiren, 2024). Diğer yandan politik duyarlılığın önemli alt boyutları arasında algılanan risk ve algılanan siyasi bilgi de bulunmaktadır. Algılanan risk, bireylerin kendilerini sosyal, ekonomik, siyasi vb. hususlara ilişkin tehdit altında hissetmeleri durumunda politik gelişmelere karşı daha dikkatli ve tepkisel bir tutum geliştirmelerine neden olabilir. Bu durum, bireylerin politik duyarlılıklarını da şekillendirebilir. Algılanan siyasi bilgi de bireylerin politik konulara ilişkin subjektif yargılarını ifade eder. Kendisini siyasi olarak bilgili gören bireyler, toplumsal meselelerde daha fazla sorumluluk hissederek politik süreçlere daha bilinçli ve duyarlı olabilirler (Ekriten, 2024)

Politik duyarlılığın önemi, bireylerin demokratik sistemlere olan inancını ve bu sistemlerde aktif rol alma motivasyonunu artırmasıyla ilişkilidir. Politik duyarlılığı yüksek bireyler siyasal olaylara karşı daha bilinçli tepkiler vermekte ve demokratik süreçlere daha fazla katılım göstermektedir. Özellikle gençlerin siyasal süreçlere katılımında politik duyarlılığın belirleyici bir faktör olduğu ifade edilmektedir (Bennett, 2012, s. 22; Ekinci Sağlam, 2021, s. 101).

Günümüz dünyasında politik duyarlılığın önemi, sadece seçim dönemleriyle sınırlı kalmayıp, bireylerin gündelik yaşamlarındaki siyasal farkındalıklarını da kapsamaktadır. Örneğin, iklim değişikliği, insan hakları ve ekonomik krizler gibi küresel konular, bireylerin politik duyarlılığını artıran başlıca faktörler arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra, politik duyarlılık bireylerin kendi haklarını savunabilmesi, yöneticilerin karar alma süreçlerini denetleyebilmesi ve kolektif eylemlere katılabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Ekinci Sağlam, 2021, s. 102).

Politik duyarlılık üzerine yapılan araştırmalar arasında bireylerin siyasal olaylara verdikleri tepkilerin farklı değişkenlerle ilişkisini inceleyen araştırmalar da bulunmaktadır. Özellikle son yıllarda yapılan çalışmalar, bireylerin politik duyarlılık seviyelerinin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, sosyal medya kullanımı ve oy verme deneyimi gibi faktörlere bağlı olarak değiştiğini göstermektedir (Ektiren, 2024, s. 553-554). Örneğin, sosyal medya kullanımının politik duyarlılığı artırdığı görülmüştür (Yang ve DeHart, 2016, s. 2; Boulianne, 2015, s. 525; Demir, 2015, s. 189).

Bireylerin politik duyarlılıkları ile ilişkilendirilebilecek daha birçok değişken bulunmaktadır. Bu değişkenler arasında gösterilebilecek önemli değişkenlerden birisinin de sosyal sorumluluk olduğu söylenebilir. Çünkü sosyal sorumluluk bireylerin topluma

karşı sorumlulukları ile ilgili bir kavramdır. Sosyal sorumluluk sahibi bireyler karşılık beklemeden topluma katkıda bulunmaya, sosyal problemlerin çözümü için inisiyatif almaya çalışılır (Erdoğan ve Erdem, 2017, s. 296). Bu açıdan düşünüldüğünde bireylerin toplumsal olaylara ilgi ve farkındalıkları ile ilgili olan politik duyarlılık ile bireylerin gönüllü olarak toplumsal sorunların çözümü için duydukları hassasiyet ile ilgili olan sosyal sorumluluk arasında bir ilişki olabileceği düşünülebilir. Bu ilişki doğrultusunda çalışmanın devamında sosyal sorumluluk kavramı ele alınacaktır.

1.2. Sosyal Sorumluluk

Kavram olarak sosyal sorumluluk, çok farklı disiplinler tarafından farklı anlamlarda ele alınmıştır. Farklı disiplinler tarafından sosyal sorumluluğa yüklenen anlamlar sosyal sorumluluğa ilişkin üzerinde fikir birliğinin olduğu bir tanım yapmayı zorlaştırmaktadır (Deveci ve Eryılmaz, 2018, s. 97). Sosyal sorumluluk ile ilgili alan yazın incelendiğinde sosyal sorumluluğun daha çok kurumlar için kullanıldığı ve bu bağlamda ele alındığı görülmektedir (Dahlsrud, 2008, s. 1). Ancak sosyal sorumluluk kurumlar için anlam ifade ettiği gibi bireyler için de oldukça önemli anlamlar taşımaktadır. Bu çalışmada da sosyal sorumluluk bireysel düzeyde ele alınmıştır.

Sosyal sorumluluk, bireylerin toplumsal yaşamın bir parçası olarak yalnızca kendi hak ve çıkarlarını değil; içinde yaşadığı toplumun, çevrenin ve diğer bireylerin refahını da önemseyen bir bilinç ve davranış biçimi geliştirmesini ifade eder (Asar, 2017, s.68). Sosyal sorumluluk; sadece bireye verilen görev yetkilerin toplum yararına kullanılması değil aynı zamanda toplum yararı gözetilerek gerekli sorumluluklardan da kaçınılmamasıdır (Özcan, 2021, s. 292). Bu anlamda toplumu olumsuz olandan uzaklaştırıp olumluyla buluşturma gayreti yanında toplumda iyiye dair fark yaratacak etkinliklerin yapılmasıdır. Sosyal sorumluluk bireye dair yapılan iyiliğin toplumun geneline yapılmış sayılacağından hareketle bireyle toplumun bir bütün olarak değerlendirilmesi sürecidir. Bu bilinç, bireyin toplumsal sorunlara duyarlılık göstermesi, çözüm odaklı düşünmesi, kolektif iyiliği önceleme ve dayanışma ruhuyla hareket etmesi gibi boyutları kapsar. Sosyal sorumluluk, yalnızca gönüllü faaliyetlere katılım ya da yardım davranışlarıyla sınırlı kalmaz; aynı zamanda duyarlılık, inisiyatif alma, çevresel farkındalık, toplumsal adalet talebi ve iyimserlik gibi çok yönlü tutumsal eğilimleri de içerir. Dolayısıyla sosyal sorumluluk, bireylerin ya da kurumların çeşitli içsel ya da dışsal motivasyonlar ile, bir çıkar beklemeden gönüllü olarak toplumsal refaha katkı sağlaması, toplumsal fayda doğrultusunda hareket etmesi ve eylemde bulunması şeklinde tanımlanabilir.

Sosyal sorumluluk kavramını daha derinlemesine açıklayabilmek için için felsefi temellerini anlamak yararlı olacaktır. Sosyal sosyal sorumluluk felsefi olarak etik ile ilişkilendirilir. Etik, insan davranışlarının iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olup olmadığını sorgulayan bir felsefi alandır (Kesgin, 2009, s. 150). Dolayısıyla ahlaki yargılamalara bir zemin oluşturur. Sosyal sorumluluk kavramı da bireyler için doğru ya da iyi bir davranış ya da eğilim hali olarak nitelendirildiği için felsefi olarak etik ile ilişkidir. Başka bir deyişle sosyal sorumluluk ahlaki ilkelere dayalı bir davranış biçimi olduğu için etik ile ilişkidir

Sosyal sorumluluk da politik duyarlılık gibi doğası gereği çok boyutludur. Bu boyutlar arasında toplum ve çevreye yönelik sorumluluk bulunmaktadır. Toplum ve çevreye karşı sorumluluk, bireyin yaşadığı çevresine karşı etik, duyarlı ve fayda odaklı davranma bilinciyle hareket etmesini ifade eder ve bu tutum sosyal

sorumluluğun önemli bir bileşenini oluşturur. İnisiyatif alma da bireyin toplumsal sorunlara karşı duyarsız kalmayıp sorunun çözümü için gönüllü olarak eyleme geçmesiyle ilgili olduğundan sosyal sorumluluğun önemli boyutları arasında gösterilebilir. Benzer şekilde bireylerin yaşadığı çevredeki insanlara karşı gösterdiği hassasiyet ve onların iyi oluşu için gösterdiği çabayı ifade eden yardımlaşma da sosyal sorumluluğu oluşturan önemli faktörlerden biridir. Bireyin çeşitli hususlara ilişkin farkındalık ve hassasiyet geliştirmesini ifade eden duyarlılık da sosyal sorumluluğun temel motivasyon kaynağını oluşturur. Tüm bu faktörler ile birlikte iyimserlik de bireyin toplumsal sorunların çözülebileceğine olan inancını güçlendirerek aktif sorumluluk alma ve olumlu değişim yaratma isteğini etkilediğinden sosyal sorumluluğun önemli boyutları arasında gösterilebilir.

Sosyal sorumluluk, özellikle genç bireylerin eğitim sürecinde geliştirdiği en kritik kazanımlardan biridir. Alan yazında gençlerin sosyal sorumluluklarını ampirik çalışmalarla ölçen ve güncel olarak alana katkı sağlayan çalışmalar mevcuttur. Özcan (2021), ortaokul öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerini incelediği çalışmada; birlikte hareket etme, toplumsal duyarlılık ve yardımseverliğin erken yaşta geliştirilebileceğini ve bu eğilimlerin sonraki yaşantılarda değer odaklı katılım davranışlarına dönüşebileceğini ifade etmiştir (s. 298). Küçükşen ve Budak'ın (2017) lise öğrencileri üzerinde yürüttükleri çalışmada, bireylerin sosyal değer tercihlerinin küresel sosyal sorumluluk düzeyleriyle istatistiksel olarak anlamlı biçimde ilişkili olduğu gösterilmiştir. Özellikle yardımseverlik, adalet, eşitlik ve çevreye duyarlılık gibi değerlere sahip bireylerin, daha yüksek sosyal sorumluluk eğilimleri sergilediği bulunmuştur (s. 1823). Bu sonuçlar, sosyal sorumluluk kavramının yalnızca davranışsal değil; aynı zamanda bilişsel ve değer temelli bir yönelimi ifade ettiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda sosyal sorumluluk, demokratik toplumlarda aktif yurttaşlık eğitiminin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Görüldüğü üzere sosyal sorumluluk bireyin, içinde yaşadığı topluma yönelik bir bilinç halini ifade etmekte, bu bilinç hali aynı zamanda bireylerin yaşadıkları toplumdaki siyasal dinamiklere ve süreçlere ilişkin de duyarlılığı etkilemektedir. Bu bakımdan düşünüldüğünde, sosyal sorumluluk ve politik duyarlılığın bireylerin toplumsal yaşamlarına bütüncül katılımını destekleyen iki tamamlayıcı katalizör görevinin olduğu söylenebilir.

1.3. Politik Duyarlılık ve Sosyal Sorumluluk Arasındaki İlişki

Politik duyarlılık ve sosyal sorumluluk, her ne kadar literatürde çoğunlukla birbirinden bağımsız alanlar olarak ele alınsa da, aslında bireyin toplumsal gerçekliğe karşı geliştirdiği bilinçli tutumların iki farklı yansıması olarak değerlendirilmelidir. Politik duyarlılık bireyin siyasal sistem, karar alma süreçleri ve yönetsel mekanizmalara yönelik farkındalık ve tepki kapasitesini ifade ederken (Ektiren, 2024, s. 321); sosyal sorumluluk ise bireyin toplumsal adalet, eşitlik, çevresel denge ve insan hakları gibi alanlarda sorumluluk üstlenme ve katkı sunma potansiyelini ortaya koymaktadır (Asar, 2017, s. 67).

Genç bireyler özelinde ise politik duyarlılık ile ilgili değerlendirmeler genellikle "apolitik", "ilgisiz" veya "konformist" gibi tanımlarla ele alınmaktadır (Çam, 2018, s. 1). Ancak bu çıkarımlar, gençlerin siyasal katılım düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Özellikle oy kullanma oranlarının düşük olduğu toplumlarda bu tanımlamaların daha

tutarlı olabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte, Türkiye gibi gençlerin yüksek oy kullanma oranına sahip olduğu ülkelerde, bu tür nitelendirmeler gerçeği tam olarak yansıtmayabilir (Uyan Semerci, 2009, s. 187). Bu nedenle özellikle Türkiye’deki gençlerin politik duyarlılıkları ile araştırmaların gerçekleştirilmesi, bu hususlara ilişkin dinamikleri daha iyi anlamak ve açıklamak için oldukça önemlidir.

Alanyazın incelendiğinde politik duyarlılık konusunda yapılan araştırmaların siyaset, sağlık, medya ve çeşitli demografik özellikler gibi değişkenlerle olan ilişkisine odaklanmaktadır (Akdoğan, Durmaz ve Değirmenci, 2020; Bendz, 2015; Besley ve Burgess, 2001; Binzer Hobolt ve Klemmensen, 2008; Christensen ve Opstrup, 2018; Ekinci Sağlam, 2021; Groenendyk, 2018; Kirmani et al., 2023; Ektiren, 2024; Özdamar, 2016; Plescia, Kritzing ve De Sio, 2019; Powell, 2000). Bunların yanında politik duyarlılığın ekonomi ile ilişkilendiriliği çalışmaların olduğu da görülmüştür (Elkjær ve Klitgaard, 2024; Goubin, 2020; Torcal, 2014; Wood ve Theobald, 2003). Politik duyarlılık ile gerçekleştirilen çalışmaların birçoğunun çok büyük ölçeklerde gerçekleştirildiği de dikkat çekmektedir. Diğer yandan sosyal sorumluluğa dair araştırmalar da farklı yaş gruplarındaki bireylerin sosyal sorumluluk düzeylerinin incelenmesi ile birlikte çeşitli değerler ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkisi ya da eğitsel çevresiyle olan ilişkileri üzerinden şekillenmektedir (Asar, 2017; Başer, 2015; Della Vechia, 1990; Ercan, 2009; Eryılmaz ve Deveci, 2022a; Gordon, 2003; Küçükşen ve Budak, 2017; McKenna ve Rizzo, 1999; Özcan, 2021; Özkan vd., 2015; Paksoy, Özbezek ve Gül, 2019; Sosik, Koul ve Cameron, 2017; Toker ve Tat, 2013; Tran ve Vu, 2017; Weidong vd., 2008; Yılmaz, 2023). Ayrıca bağımsız değişken ya da değişkenlerin bireylerin sosyal sorumluluk düzeylerine etkisini inceleyen deneysel araştırmalar gerçekleştirilmiştir (Eryılmaz ve Deveci, 2022b; Honeyman, 2010; Luo vd., 2011; Rodrigo Gonzales ve Caballer Tarazona, 2015; Wright vd., 2010). Ancak alan yazında, bireylerin politik duyarlılıkları ile sosyal sorumluluk arasındaki incelendiği bir araştırmanın bulunmadığı görülmüştür. Kavramsal bilgiler ve alan yazındaki bu boşluk göz önünde bulundurulduğunda özellikle gençlerin politik duyarlılıkları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırmada üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ile sosyal sorumlulukları arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ve alt boyutları ile sosyal sorumlulukları ve alt boyutlarının düzeyleri nedir?
- Üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ve alt boyutları ile sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ile sosyal sorumlulukları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir. İlişkisel tarama modelinde değişkenler arasındaki ilişki düzeyi ve gücü belirlenmeye çalışılır. (Frankel, Wallen ve Hyun, 2012, s. 332). Bu araştırmada da üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ve alt boyutları ile sosyal sorumluluk ve alt boyutları arasındaki ilişkisi belirlenmeye çalışıldığından ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Amasya Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlerken kolay ulaşılabilir örnekleme stratejisinden yararlanılmıştır. Olasılıklı olmayan örnekleme stratejileri arasından en çok tercih edilen örnekleme stratejisi olan kolay ulaşılabilir örnekleme stratejisinde temel amaç belli ölçütleri karşılayan bireyler arasından erişilmesi en kolay olan ve gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden bireylere ulaşmaktır (Taherdoost, 2016, s. 22) Bu doğrultuda Amasya Üniversitesi'nde öğrenim gören toplam 447 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Ancak eksik doldurulan 11 ölçek veri setinden çıkarılmıştır. Tüm bu işlemler sonucunda araştırmanın örneklemini Amasya Üniversitesi'nde öğrenim gören 406 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemine ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Örneklemine İlişkin Bilgiler

Demografik Bilgi	Özellik	n
Cinsiyet	Kadın	309
	Erkek	97
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	86
	2. Sınıf	187
	3. Sınıf	119
	4. Sınıf	14
Sosyal Sorumluluk Projesine Katılım Deneyimi	En az bir defa sosyal sorumluluk projesine katılım gösterenler	137
	Hiç sosyal sorumluluk projesine katılmamış olanlar	268
N		406

Tablo 1'de görüldüğü üzere çalışmanın örneklem grubunda 309 kadın ve 97 erkek üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin 86'sı 1. sınıf, 187'si 2. sınıf, 119'u 3. sınıf ve 14'ü 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 137'si en az bir defa herhangi bir sosyal sorumluluk projesine katılım gösterdiğini, 268'i ise hiç sosyal sorumluluk projesine katılım göstermediğini belirtmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Politik Duyarlılık Ölçeği

Kirmani vd. (2020) tarafından geliştirilen "Politik Duyarlılık Ölçeği" Ektiren (2024) tarafından Türkçe'ye ve Türk kültürüne uyarlanmıştır. Ölçekte toplam 15 madde ve ekonomik hususlar, dini hususlar, sosyal hususlar, algılanan risk ve algılanan siyasi bilgi olmak üzere toplam 5 alt boyut bulunmaktadır. 5'li likert tipli olarak geliştirilen ölçekten alınabilecek en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75'tir. Ölçeğin Türkçe'ye ve Türk kültürüne uyarlama çalışmasında Cronbach's Alpha İç Tutarlılık Katsayısı'nın ekonomik hususlar alt boyutu için .87; dini hususlar alt boyutu için .94; sosyal hususlar alt boyutu için .90; algılanan risk alt boyutu için .94 ve algılanan siyasi bilgi alt boyutu için ise .86 olarak hesaplandığı belirtilmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach's Alpha İç Tutarlılık Katsayısı ekonomik hususlar alt boyutu için .70; dini hususlar alt boyutu için .88; sosyal hususlar alt boyutu için .60; algılanan risk alt boyutu için .82 ve algılanan siyasi bilgi alt boyutu için ise .83 olarak hesaplanmıştır.

2.3.2. Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği

Asar (2017) tarafından geliştirilen “Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği” toplam 23 madde ve toplum ve çevreye yönelik sorumluluk, inisiyatif alma, yardımlaşma, duyarlılık ve iyimserlik olmak üzere toplam 5 boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 23, en yüksek puan ise 115’dir. Ölçeğin toplamı için Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık Katsayısı .817; toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alt boyutu için .78; inisiyatif alma alt boyutu için ise .70; yardımlaşma alt boyutu için .67, duyarlılık alt boyutu için .79 ve iyimserlik alt boyutu için .70 olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin toplamı için Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık Katsayısı kabul edilme alt boyutu için .84; toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alt boyutu için ise .78; inisiyatif alma alt boyutu için .75; yardımlaşma alt boyutu için .86; duyarlılık alt boyutu için 57 ve iyimserlik alt boyutu için .60 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma için öncelikle gerekli etik kurul onayı ve araştırmanın verilerinin toplanacağı üniversiteden araştırma izni alınmıştır. Resmi kurumlardan gerekli onaylar ve izinler alındıktan sonra “Politik Duyarlılık Ölçeği” ile “Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği” 487 üniversite öğrencisine yüz yüze olarak uygulanmıştır. Veriler 2024-2025 eğitim öğretim yılında elde edilmiştir. Elde edilen veriler öncelikle elektronik ortama aktarılmıştır. Ancak eksik maddelerin bulunduğu tespit edilen 61 ölçeğin verileri elektronik ortama aktarılmayacak veri setinden çıkarılmıştır ve analize dâhil edilmemiştir.

Verilerin analizi için öncelikle verilerin normallik dağılımları incelenmiştir. Bunun için verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri değerlendirilmiştir. Veri setine ilişkin betimsel istatistiki bilgiler ile verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Betimsel İstatistiki Bilgiler

Özellik	N	ss	sh	Çarpıklık	Basıklık
Politik Duyarlılık	406	0.43	0.02	0.27	0.35
Sosyal Sorumluluk	406	0.45	0.02	-0.21	0.52
Ekonomik Hususlar	406	0.60	0.02	-1.30	1.76
Dini Hususlar	406	1.01	0.05	-0.22	-0.81
Sosyal Hususlar	406	0.68	0.03	-0.67	0.67
Algılanan Risk	406	0.75	0.04	-1.25	1.63
Algılanan Siyasi Bilgi	406	0.88	0.04	0.43	-0.24
Toplum ve Çevreye Yönelik Sorumluluk	406	0.70	0.03	-0.31	0.61
İnisiyatif Alma	406	0.79	0.04	-0.42	0.27
Yardımlaşma	406	0.56	0.03	-0.93	1.28
Duyarlılık	406	0.61	0.03	-0.41	0.06
İyimserlik	406	0.83	0.04	-0.33	0.24
İyimserlik	406	0.83	0.04	-0.33	0.24

Tablo 2 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ile sosyal sorumluluk puanlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin +- 2 aralığında olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca politik duyarlılığın alt boyutları olan ekonomik hususlar, dini hususlar, sosyal hususlar, algılanan risk ve algılanan siyasi bilgi boyutları ile sosyal sorumluluğun alt boyutları olan toplum ve çevreye yönelik sorumluluk, inisiyatif alma, yardımlaşma, duyarlılık ve iyimserlik alt boyutlarının da çarpıklık ve basıklık değerlerin

benzer şekilde ± 2 aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu bilgilere göre veri setinin normal dağılımdan aşırı bir sağma göstermediği, değerlerin normallik varsayımı için kabul edilebilir değerler arasında olduğu tespit edilmiştir (George ve Mallery, 2010, s. 114). Tüm değişkenler normal dağılım gösterdiği için, değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson Korelasyon Katsayısı'ndan yararlanılmasına karar verilmiştir (Dance ve Reidy, 2017, s. 176). Ayrıca değişkenler ve alt boyutlarının düzeylerini analiz etmek için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin politik duyarlılık ile sosyal sorumluluk düzeyleri ve alt boyutlarına ilişkin düzeyleri için düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç düzey belirlenmiştir. Bu düzeylerin puanlanması için Aralık genişliği=Ranj/Düzye sayısı formülü kullanılmıştır. Dolayısıyla 1,00-2,33 aralığı düşük, 2,34-3,66 aralığı orta ve 3,67-5,00 aralığı yüksek düzey olarak belirlenmiştir (Çalışkan ve Çoklar, 2022, s. 346). Araştırmada elde edilen veriler JAMOVİ paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Üniversite öğrencilerinin Politik Duyarlılıkları ve Alt Boyutları ile Sosyal Sorumluluk ve Alt Boyutlarının Düzeyleri

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda öncelikle üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ve alt boyutları ile sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının düzeylerini belirlemek amacıyla öğrencilerin ölçeklerden aldıkları puanların aritmetik ortalaması incelenmiştir. Öğrencilerin değişkenlere ilişkin aritmetik ortalamaları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Aritmetik Ortalamalar

Özellik	N	En Düşük	En Yüksek	X̄
Politik Duyarlılık	406	2.20	4.87	3.41
Ekonomik Hususlar	406	2.00	5.00	4.53
Dini Hususlar	406	1.00	5.00	2.91
Sosyal Hususlar	406	1.67	5.00	3.99
Algılanan Risk	406	1.00	5.00	4.40
Algılanan Siyasi Bilgi	406	1.00	5.00	2.40
Sosyal Sorumluluk	406	2.17	4.91	3.82
Toplum ve Çevreye Yönelik Sorumluluk	406	1.00	5.00	3.44
İnisiyatif Alma	406	1.00	5.00	3.54
Yardımlaşma	406	1.83	5.00	4.35
Duyarlılık	406	1.75	5.00	4.08
İyimserlik	406	1.00	5.00	3.63

Tablo 3 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıklarına ilişkin ortalama puanlarının 3.41; alt boyutlarından olan ekonomik hususlara ilişkin ortalama puanı 4.53; dini hususlara ilişkin ortalama puanı 2.91; sosyal hususlara ilişkin ortalama puanı 3.99; algılanan risk alt boyutuna ilişkin ortalama puanı 4.40 ve algılanan siyasi bilgi alt boyutuna ilişkin ortalama puanı 2.40 olduğu görülmektedir. Buna göre üniversite öğrencilerinin politik duyarlılık düzeyleri ile alt boyutlarından olan dini hususlar ve algılanan siyasi bilgi alt boyutlarının düzeylerinin orta; ekonomik hususlar, sosyal hususlar ve algılanan risk alt boyutlarının ise yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluklarına ilişkin ortalama puanlarının 3,82, alt boyutlarından olan toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alt

boyutunun 3.44; inisiyatif alma alt boyutunun 3.54; yardımlaşma alt boyutunun 4.35; duyarlılık alt boyutunun 4.08 ve iyimserlik alt boyutunun 3.63 olduğu belirlenmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyleri ile alt boyutlarından olan yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutlarının yüksek düzeyde olduğu, bununla birlikte alt boyutlarından toplum ve çevreye yönelik sorumluluk, inisiyatif alma ve iyimserlik alt boyutlarının orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3.2. Üniversite öğrencilerinin Politik Duyarlılıkları ve Alt Boyutları ile Sosyal Sorumluluk ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Araştırmada üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ve alt boyutları ile aidiyetleri ve alt boyutlarının düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Politik Duyarlılıkları ve Alt Boyutları ile Sosyal Sorumluluk ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

		Politik Duyarlılık	Ekonomik Hususlar	Dini Hususlar	Sosyal Hususlar	Algılanan Risk	Algılanan Siyasi Bilgi	Sosyal Sorumluluk	Toplum ve Çevreye Yönelik Sorumluluk	İnisiyatif Alma	Yardımlaşma	Duyarlılık	İyimserlik
Politik Duyarlılık	<i>r</i>	-											
	<i>p</i>	-											
Ekonomik Hususlar	<i>r</i>	.25	-										
	<i>p</i>	<.001	-										
Dini Hususlar	<i>r</i>	.62	-.16	-									
	<i>p</i>	<.001	.002	-									
Sosyal Hususlar	<i>r</i>	.49	.32	.00	-								
	<i>p</i>	<.001	<.001	.977	-								
Algılanan Risk	<i>r</i>	.40	.41	-.03	.30	-							
	<i>p</i>	<.001	<.001	.610	<.001	-							
Algılanan Siyasi Bilgi	<i>r</i>	.60	-0.05	.06	.09	.02	-						
	<i>p</i>	<.001	.295	.256	<.001	.698	-						
Sosyal Sorumluluk	<i>r</i>	.26	.16	.15	.29	.15	.02	-					
	<i>p</i>	<.001	.001	.002	<.001	.003	.656	-					
Toplum ve Çevreye Yönelik Sorumluluk	<i>r</i>	.23	.08	.10	.18	.03	.18	.75	-				
	<i>p</i>	<.001	.116	.049	<.001	.574	<.001	<.001	-				
İnisiyatif Alma	<i>r</i>	.19	-0.07	.17	.14	.03	.07	.67	.44	-			
	<i>p</i>	<.001	.138	<.001	.004	.582	.136	<.001	<.001	-			
Yardımlaşma	<i>r</i>	.17	.31	.06	.29	.25	-.13	.73	.27	.26	-		
	<i>p</i>	<.001	<.001	.240	<.001	<.001	.007	<.001	<.001	<.001	-		
Duyarlılık	<i>r</i>	.06	.20	.02	.25	.16	-.20	.56	.10	.13	.66	-	
	<i>p</i>	<.001	<.001	.622	<.001	.001	<.001	<.001	.035	.010	<.001	-	
İyimserlik	<i>r</i>	.15	-0.05	.18	.04	.04	.05	.38	.15	.19	.17	.11	-
	<i>p</i>	<.001	.328	<.001	<.001	.464	.316	<.001	.003	<.001	<.001	.023	-

Tablo 4 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıklar ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu ancak düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. ($p < .001$, $r = .26$). Elde edilen bu bulgu politik duyarlılığı yüksek olan üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin daha da yüksek olduğunu göstermektedir.

Bunların yanında üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıklarının, sosyal sorumluluğun alt boyutları ile pozitif yönlü ve anlamlı ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Bu ilişkiler arasındaki en güçlü ilişkilerin toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alt boyutu ($p < .001$, $r = .23$) ile birlikte inisiyatif alma ($p < .001$, $r = .19$), yardımlaşma ($p < .001$, $r = .17$) ve iyimserlik ($p < .001$, $r = .15$) alt boyutlarında olduğu görülmektedir. Ancak bu değişkenler arasında da güçlü bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca duyarlılık alt boyutu ile de oldukça zayıf ancak pozitif yönlü ve anlamlı ilişkisi olduğu tespit edilmiştir ($p < .001$, $r = .06$).

Diğer yandan üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyleri ile politik duyarlılık duyarlılığın bazı alt boyutları ile anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu ilişkiler arasında en dikkat çekici olan sosyal hususlar iledir. Üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyleri ile sosyal hususlar alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < .001$, $r = .29$). Ayrıca öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeyleri ile ekonomik hususlar ($p < .001$, $r = .001$), dini hususlar ($p = .002$, $r = .15$) ve algılanan risk ($p = .003$, $r = .15$) alt boyutları arasında da pozitif yönlü, anlamlı ancak düşük düzeyde ilişkinin olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyleri ile algılanan siyasi bilgi boyutu arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p = .656$, $r = .02$). Bu bulgular üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluklarının bilgi düzeyinden daha çok değer, tutum ve duyarlılık boyutlarıyla daha yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 4 incelendiğinde politik duyarlılığın alt boyutlarından olan ekonomik hususlar alt boyutunun, sosyal sorumluluğun alt boyutlarından olan yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutları ile anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişkisinin olduğu görülmektedir ($p < .001$). Ekonomik hususların yardımlaşma alt boyutuyla orta düzeyde ($r = .31$), duyarlılık alt boyutuyla ise düşük düzeyde ($r = .20$) ilişkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk, inisiyatif alma ve iyimserlik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Politik duyarlılığın alt boyutlarından olan dini hususlar alt boyutunun ise sosyal sorumluluğun yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarıyla pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dini hususlar alt boyutunun sosyal sorumluluğun toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alt boyutu ile anlamlı, pozitif yönlü ancak düşük düzeyde ($p = .049$, $r = .10$); benzer şekilde inisiyatif alma alt boyutu ile anlamlı, pozitif yönlü ancak düşük düzeyde ($p < .001$, $r = .17$); iyimserlik alt boyutu ile de anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyde ilişkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($p < .001$, $r = .18$).

Tüm bunlarla birlikte politik duyarlılığın alt boyutlarından olan sosyal hususlar alt boyutu ile sosyal sorumluluğun tüm alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkisinin olduğu belirlenmiştir. Sosyal hususların toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alt boyutuyla anlamlı, pozitif yönlü ancak oldukça düşük düzeyde ($p < .001$, $r = .18$); inisiyatif alma alt boyutuyla anlamlı, pozitif yönlü ve benzer şekilde oldukça düşük düzeyde ($p = .004$, $r = .14$); yardımlaşma alt boyutuyla anlamlı, pozitif yönlü ve düşük

düzeyde ($p<.001$, $r=.29$); duyarlılık alt boyutuyla anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($p<.001$, $r=.25$) ve iyimserlik alt boyutuyla anlamlı, pozitif yönlü ancak oldukça düşük düzeyde ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir ($p<.001$, $r=.04$).

Politik duyarlılığın alt boyutlarından olan algılanan risk alt boyutuyla sosyal sorumluluğun alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde yalnızca yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Algılanan risk alt boyutunun yardımlaşma alt boyutuyla anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($p<.001$, $r=.25$); duyarlılık alt boyutuyla da anlamlı, pozitif yönlü ve oldukça düşük düzeyde ($p<.001$, $r=.16$) ilişkisinin olduğu belirlenmiştir.

Son olarak politik duyarlılığın alt boyutlarından olan algılanan siyasi bilgi alt boyutunun sosyal sorumluluğun alt boyutlarından toplum ve çevreye yönelik sorumluluk, yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutlarıyla anlamlı bir ilişkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Tablo 4'e göre politik duyarlılığın alt boyutlarından olan algılanan siyasi bilgi alt boyutunun sosyal sorumluluğun alt boyutlarından toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alt boyutuyla anlamlı, pozitif yönde ve oldukça düşük ($p<.001$, $r=.18$); yardımlaşma alt boyutuyla anlamlı, negatif yönlü ve oldukça düşük ($p<.001$, $r=-.13$); duyarlılık alt boyutuyla da anlamlı, negatif yönlü ve düşük düzeyde ilişkisinin olduğu görülmektedir ($p<.001$, $r=-.20$). Diğer alt boyutlar ile anlamlı ilişkisinin bulunmadığı belirlenmiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin politik duyarlılık düzeyleri ile bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle üniversite öğrencilerinin politik duyarlılık düzeyleri ve sosyal sorumlulukları düzeyleri belirlenmiş, sonrasında bu değişkenler arasındaki ilişkiler ve değişkenlerin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda üniversite öğrencilerin politik duyarlılık düzeyi orta düzeyde, sosyal sorumluluk düzeyi ise yüksek düzeye yakın olarak belirlenmiştir. Politik duyarlılığın alt boyutlarında en yüksek ortalamalar ekonomik hususlar, algılanan risk ve sosyal hususlar alanlarında gözlenmiş; buna karşın dini hususlar ve algılanan siyasi bilgi boyutları görece düşük kalmıştır. Sosyal sorumlulukta ise özellikle yardımlaşma ve duyarlılık gibi duygusal/etik yönelimli alt boyutlar öne çıkarken; toplum ve çevreye yönelik sorumluluk, inisiyatif alma ve iyimserlik gibi davranışsal veya bilişsel yönelimli boyutlar orta düzeyde seyretmiştir. Bu bulgu, Toker ve Tat (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da sosyal sorumluluk ile ilgili dersleri almayan üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin orta düzeyde, bu konu ile ilgili dersleri alan üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir (s. 51). Bu bilgilerden hareketle ülkemizdeki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin politik duyarlılıklarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Bu durumun nedenleri arasında, siyasal gelişmelerin gençler için anlam ifade etmemesi, gençlerin önceki kuşaklara göre daha apolitik olması ve yaşadıkları ekonomik ile sosyal sorunlar sayılabilir. Diğer yandan üniversite öğrencilerinin en azından bilişsel anlamda sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Ancak bu sonucun davranışsal olarak da geçerliliğini koruduğunu söylemek oldukça güçtür. Son yıllarda ülke gündeminde yaşanan olaylar ve gelişmeler bu durumun en önemli göstergesidir.

Ayrıca araştırmada üniversite öğrencilerinin politik duyarlılıkları ile sosyal sorumlulukları arasında anlamlı fakat düşük düzeyli pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle politik duyarlılığın “sosyal hususlar” alt boyutu ile sosyal sorumluluğun “yardımlaşma” ve “duyarlılık” boyutları arasındaki ilişki, öğrencilerin siyasal bilinçlerinin doğrudan siyasi bilgi ya da katılım yerine daha çok etik ve sosyal değerlere dayalı olarak şekillendiğini göstermektedir. Bu durum, Ektiren (2024) ve Kirmani vd. (2023) tarafından da desteklenen bulgularla örtüşmektedir. Ayrıca Hogendorp (2012) da araştırmasında üniversite öğrencilerinin çeşitli siyasal örgütlere katılımları ile sosyal sorumlulukları arasında düşük ancak anlamlı bir ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (s. 143). Kahne ve Middaugh (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da politik duyarlılıkları yüksek olan ortaokul öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin aynı oranda yüksek olmadığını belirlemişlerdir (s.21). Politik duyarlılık ile sosyal sorumluluk arasında anlamlı bir ilişkinin olması ancak bu ilişkinin düşük olması, bu ilişkide aracı rolü oynayan değişken ya da değişkenlerin olabileceğini düşündürmektedir. Başka bir ifadeyle politik duyarlılığın sosyal sorumluluk bilincine ya da tam tersi sosyal sorumluluğun politik duyarlılığa yansımalarının bazı faktörlere bağlı olma ihtimali düşüncesini uyandırmaktadır.

Bunun yanında araştırmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, ekonomik hususlar boyutunun sosyal sorumluluğun özellikle “yardımlaşma” ve “duyarlılık” boyutları ile olan anlamlı ve pozitif ilişkisidir. Bu bulgu, ekonomik sorunlara karşı yüksek düzeyde farkındalığa sahip bireylerin toplumsal dayanışma, paylaşım ve empati eğilimlerinin de daha yüksek olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, ekonomik eşitsizlikleri fark eden bireyler, bu adaletsizlikleri telafi edici bir dayanışma refleksi geliştirmektedir. Bu eğilim, politik duyarlılığın bireyi sadece eleştirel değil, aynı zamanda sorumlu ve paylaşımcı bir yurttaşlığa yönlendirdiğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Ancak ekonomik hususlar ile sosyal sorumluluğun davranışsal ve çevresel yönelimli alt boyutları (toplum ve çevreye yönelik sorumluluk; inisiyatif alma; iyimserlik arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Bu durum, ekonomik duyarlılığı yüksek bireylerin, yardımseverlik ve empatiye açık olduklarını, ancak bu duyarlılığın çevresel sorumluluk, bireysel girişimcilik ya da pozitif beklentiler gibi davranışsal alanlara doğrudan yansımadığını düşündürmektedir. Ekonomik sorunlara karşı duyarlılık, bireyi kolektif destek ve paylaşım davranışlarına yöneltirken; daha soyut ya da uzun vadeli toplumsal sorumluluk davranışlarında aynı düzeyde etkili olmamaktadır.

Araştırmada ulaşılan en çarpıcı sonuçlardan biri, algılanan siyasi bilgi boyutunun sosyal sorumluluğun “yardımlaşma” ve “duyarlılık” alt boyutları ile negatif yönde ilişki göstermesidir. Bu sonuç, siyasete dair bilgi düzeyinin artmasının bireylerde toplumsal duyarlılığı her zaman artırmadığını; hatta bazen bu bilginin politik mesafe ya da apolitik tepkiler şeklinde ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Türkiye gibi siyasi polarizasyonun yüksek olduğu toplumlarda bilgi ile duyarlılık arasında ayrışmanın yaşanması, bireylerin siyasal sisteme duydukları güven ve aidiyet düzeyleriyle ilişkili olabilir.

Bununla birlikte, araştırmada dini hususlar boyutunun da sosyal sorumluluk ile genel anlamda düşük düzeyde ilişkili olduğu ve “yardımlaşma” ve “duyarlılık” gibi alt boyutlarla anlamlı ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçları dini hususlara hassasiyet gösteren bireylerin sosyal sorumluluk ve alt boyutları ile ilgili düzeylerinin aynı düzeyde olmadığını göstermektedir. Diğer yandan araştırma

sonuçlarına göre dini hususlara hassasiyet göstermeyen bireylerin de sosyal sorumluluk ve ilgili alt boyutlarına ilişkin düzeylerinin aynı düzeyde olmadığını göstermektedir. Tüm bu sonuçlar, dini inanç ve hassasiyetin bireylerin sosyal sorumluluk düzeyine doğrudan yansımadağına işaret etmektedir. Toplumsal genel kabullerin aksine, “dindarlığın” bir yansıması olarak gösterilebilecek “toplumsal faydayı önceleme” ile örtüşmediğı; dinsel referanslarla hareket eden bireylerin sosyal sorunlara olumlu yönde ne kadar destek oldukları ayrı bir mesele olduğı görülmektedir. Türkiye gibi dinin toplumsal itibarı yüksek olduğı bir ülkede, bu sonucun oldukça dikkat çekici ve kayda değer olduğı düşünülmektedir. Çünkü toplumumuzda genellikle dindar bireyin diğ er bireye karşı dinsel öğ retide oldukça yüksek sorumlulukları olduğı ya da sorumluluklarının bulunduğı beklentisinin olduğı gözlemlenmektedir. Bu sorumluluk gereğı ve ifası doğrultusunda toplumda dindar bireylerden “namaz kılandan zarar gelmez” biçiminde algılar oluşmuştur. Bunun bir adım ötesinde dindar bireylerin diğ erine göstereceğı hoşgörü, yardımseverlik ve fedakarlık gibi dinin emirleri gibi sayılan bu pratikler toplumun genelinde dindar insanların toplum için faydalı ve değerli oldukları ön kabulünü doğ urmuştur. Her ne kadar literatürde din ve ahlak kavramları ayrı olsa da toplumda genel olarak din ve ahlak birbirlerinin yerine kullanılan iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın bu sonucunun toplumsal genel kabul ile örtüşmediğı söylenebilir. Bu noktada, dini duyarlılık ile sosyal sorumluluk arasında kuramsal düzeyde bir örtüşme varsayımı bulunsa da, pratik boyutta bir bütünleşmenin bulunmadığı düşünülmektedir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin politik duyarlılığın alt boyutlarından olan sosyal hususlara ilişkin duyarlılıklarının sosyal sorumluluk ile anlamlı ve pozitif bir ilişkisinin olduğı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, bireylerin sosyal değerlere, eşitlik ve adalet taleplerine, insan haklarına daha fazla duyarlılık geliştirdiğini göstermektedir. Araştırmanın bu sonucu, Asar (2017) ve Küçükş en ve Budak (2017) tarafından geliştirilen sosyal sorumluluk ölçeklerinin değer merkezli yorumlarını da destekler niteliktedir.

Araştırma sonuçlarının bir diğ er önemli yönü, öğrencilerin etik ve insani değerlerle beslenen politik duyarlılıklarının, duygusal ve kolektif yönelimli sosyal sorumluluk eğ ilimleri ile örtüşmesidir. Bu yapı, klasik siyasal bilinç tanımlarından farklı olarak “değer temelli katılım modeli” önerir. Bu modele göre birey, yalnızca siyasal bilgiye değı l, sosyal adalet duygusuna, empatiye ve kolektif refah arzusuna dayalı olarak da politik bir pozisyon alabilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda özellikle üniversite öğrencilerinin etik değerlere dayalı politik duyarlılıklarının ve duygusal temelli sosyal sorumluluk eğ ilimlerinin görece yüksek olduğı, ancak bilgi temelli siyasal bilinç ile davranışsal sosyal sorumluluk boyutlarının daha zayıf seyrettiğı görülmüştür. Bu doğrultuda;

1. Yüksek öğ retimde değerler eğ itimi ve etkin yurttaşlık temalı programlar geliştirilmeli; öğrencilerin sadece etik duyarlılık değı l, biliş sel siyasal okuryazarlık ve sistemle bağ kurma becerileri de güçlendirilmelidir.
2. Sivil toplum kuruluşları ve öğrenci kulüpleri, genç bireylerin hem sosyal sorumluluk projelerine katılımını hem de politik farkındalıklarını artıracak biçimde iş birliği içinde çalışmalıdır.
3. Özellikle dini duyarlılık ile sosyal sorumluluk arasındaki davranışsal kopukluk göz önüne alınarak, inanç temelli sivil yapılar etik ve kamusal

sorumluluk perspektifiyle yeniden yapılandırılmalı ya da desteklenmelidir. Bireyi önceleyen sorgulayıcı aklı önemseyen bir eğitim modeli tanımlanmalıdır.

4. Eğitim programlarında eleştirel medya okuryazarlığı, siyasal bilgiye erişim ve toplumsal sorunlara eylem temelli yaklaşım gibi modüller yaygınlaştırılmalı; böylece bireylerin sistemle kurdukları ilişki yalnızca bilgi değil, sorumluluk ve eylem düzlemine de taşınmalıdır.
5. Üniversitelerde öğrencilerin gönüllülük temelli etkinliklere katılımı teşvik edilmeli, ancak bu katılımların derinlikli siyasal ve toplumsal farkındalık ile desteklenmesine yönelik rehberlik süreçleri sağlanmalıdır.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. *(Amasya Üniversitesi Rektörlüğü, Bilim Sosyal Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 11.06.2025 Tarih, 266860 Nolu kararı ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.)
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%40), 3. Yazar (%10) Veri Toplanması: 1. Yazar (%70), 2. Yazar (%10), 3. Yazar (%20) Veri Analizi: 1. Yazar (%10), 2. Yazar (%85), 3. Yazar (%5) Makalenin Yazımı: 1. Yazar (%60), 2. Yazar (%20), 3. Yazar (%20) Makale Gönderimi ve Revizyonu: 1. Yazar (%30), 2. Yazar (%40), 3. Yazar (%30)
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	* It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. * (Amasya University Rectorate, Ethics Committee Presidency, Science and Social Sciences Ethics Committee Decision No. 266860, dated 11.06.2025, was taken.)
Plagiarism Checks	Yes - İthenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Author Contributions	Design of Study: 1. Author (%50), 2. Author (%40), 3. Author (%10) Data Acquisition: 1. Author (%70), 2. Author (%10), 3. Author (%20) Data Analysis: 1. Author (%10), 2. Author (%85), 3. Author (%5) Writing up: 1. Author (%60), 2. Author (%20), 3. Author (%20) Submission and Revision: 1. Author (%30), 2. Author (%40), 3. Author (%30)

Kaynakça / References

- Akdoğan, L., Durmaz, Y. ve Değirmenci, B. (2020). Algılanan tüketici etkililiğinin ekolojik bilinçli tüketici davranışı üzerine etkisi: çevresel kaygının aracılık rolü. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(20), 95-117. <https://doi.org/10.34189/asbd.7.20.005>
- Alodat, A. M., Al-Qora'n, L. F., & Abu Hamoud, M. (2023). Social Media Platforms and Political Participation: A Study of Jordanian Youth Engagement. *Social Sciences*, 12(7), 1-8. <https://doi.org/10.3390/socsci12070402>
- Asar, İ. (2017). *Lisansüstü öğrencilerinin kişilik yapılarıyla bireysel sosyal sorumluluk bilinçleri arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Başer, E. N. ve Kılınç, E. (2015). Küresel sosyal sorumluluk ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 75-89. <http://dx.doi.org/10.19126/suje.57328>.
- Bendz, A. (2015). Paying attention to politics: Public responsiveness and welfare policy change. *Policy Studies Journal*, 43(3), 309-332. Bendz, A. (2015). Paying attention to politics: Public responsiveness and welfare policy change. *Policy Studies Journal*, 43(3), 309-332. <https://doi.org/10.1111/psj.12098>.
- Bennett, W. L. (2012). The personalization of politics: Political identity, social media, and changing patterns of participation. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 644(1), 20-39. <https://doi.org/10.1177/0002716212451428>
- Besley, T., & Burgess, R. (2001). Political agency, government responsiveness and the role of the media. *European Economic Review*, 45(4-6), 629-640. [https://doi.org/10.1016/S0014-2921\(01\)00133-7](https://doi.org/10.1016/S0014-2921(01)00133-7).
- Binzer Hobolt, S., & Klemmensen, R. (2008). Government responsiveness and political competition in comparative perspective. *Comparative Political Studies*, 41(3), 309-337. <https://doi.org/10.1177/0010414006297169>.
- Boulianne S. (2015). Social media use and participation: A meta-analysis of current research. *Information, Communication & Society*, 18, 524-538. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1008542>.
- Christensen, J. G., & Opstrup, N. (2018). Bureaucratic dilemmas: Civil servants between political responsiveness and normative constraints. *Governance*, 31(3), 481-498. <https://doi.org/10.1111/gove.12312>.
- Çalışkan, M. ve Çoklar, A. N. (2022). Öğretmen adaylarının teknostres düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), 341-354. <https://doi.org/10.34056/aujef.1106453>.
- Çam, A. (2018). *Gençlik politik mi, apolitik mi? Siyasetin değişen doğası: Üniversite gençliğinin siyaset*

algısı ve siyasal katılımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi.

Çetin, M. (2021). Dindarlık-ahlak ilişkisi ve dîni-toplumsal yansımaları. *Mizanü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi*, (13), 83-106.

Çiçekli, A. (2025). Gençlerde aidiyet ve politik duyarlılığın çatışmalı dinamikleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 845-957. <https://doi.org/1675529/nevsosbilen.1675529>.

Dahlsrud, A. (2008). How corporate social responsibility is defined: an analysis of 37 definitions. *Corporate social responsibility and environmental management*, 15(1), 1-13. <https://doi.org/10.1002/csr.132>.

Dancey, C. P., & Reidy, J. (2017). *Statistics without maths for psychology* (7th ed.). Pearson Education.

Della Vecchia, R. M. (1990). *The journey hero: an interpretive study of fifth graders' understandings of social responsibility*. Yayınlanmamış Doktora Tezi The University of Maryland.

Demir, S. E. (2015). İnternetin politik katılıma etkisi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 147-162. https://doi.org/10.1501/sbder_0000000129.

Deveci, H. ve Eryılmaz, Ö. (2017). Sosyal bilgiler eğitiminde sosyal sorumluluk. R. Turan ve H. Akdağ (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar - III* içinde (ss. 96-114). Pegem Akademi.

Ekinci Sağlam, H. B. (2021). Yükseköğretimdeki gençlerin gözünden gençlerin politika ile ilişkisi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 9(24), 100-119.

Ektiren, M. T. (2024). Politik duyarlılık ölçeğinin (PDÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 321-334. <https://doi.org/10.52642/susbed.1408755>.

Elkjær, M. A., & Klitgaard, M. B. (2024). Economic inequality and political responsiveness: A systematic review. *Perspectives on Politics*, 22(2), 318-337. <https://doi.org/10.1017/S1537592721002188>.

Ercan, B. (2009). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sosyal sorumluluk anlayış ve uygulamaları: Antalya örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, E. ve Erdem, R. (2017). Hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri ile yaşam doyumunun demografik değişkenlere göre araştırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(28), 293-312.

Eryılmaz, Ö. ve Deveci, H. (2022a). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu ile sosyal sorumluluğu arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 851-869. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1136144>

Eryılmaz, Ö. ve Deveci, H. (2022b). The effect of child-to-child teaching approach on students' level of social responsibility in social studies. *International Online Journal of Primary*

Education, 11(1), 90-108. <https://doi.org/10.55020/iojpe.1052448>.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). McGraw-Hill

George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10th ed.). Pearson

Gordon, M. C. (2003). *The role of parenting styles in the development of social responsibility*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. George Fox University.

Goubin, S. (2020). Economic inequality, perceived responsiveness and political trust. *Acta Politica*, 55(2), 267-304. <https://doi.org/10.1057/s41269-018-0115-z>.

Groenendyk, E. (2018). Competing motives in a polarized electorate: Political responsiveness, identity defensiveness, and the rise of partisan antipathy. *Political Psychology*, 39, 159-171. <https://doi.org/10.1111/pops.12481>.

Gürel, E. & Eyyüboğlu, E. (2023). Political communication in digital media and online political participation of generation z. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 13(4), 980-994. <https://doi.org/10.7456/tojdac.1321756>.

Hogendorp, M. B. (2012). *The relationship of student involvement in political organizations to self-reported capacities for socially responsible leadership*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of Illinois at Urbana-Champaign.

Honeyman, C. A. (2010). Social responsibility and community development: lessons from the sistema de aprendizaje tutorials in Honduras. *International Journal of Educational Development*, 30, 599-613. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2010.02.004>.

Kahne, J., & Middaugh, E. (2008). Democracy for some: The civic opportunity gap in high school. Circle Working Paper 59. *Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (CIRCLE)*.

Kesgin, A. (2009). Etik üstüne. *Dini Araştırmalar*, 12(35), 143-160.

Kirmanı, M. D., Hasan , F., & Haque, A. (2023). Scale for measuring political sensitivity: An empirical investigation on young Indian voters. *Journal of Political Marketing*, 22(1), s. 14-33. <https://doi.org/10.1080/15377857.2020.1823932>

Koç, A. (2020). İmam hatip ortaokulu öğrencilerinin maddi değer algıları ile sosyal sorumluluk algıları arasındaki ilişki. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 759-792. <https://doi.org/10.14395/hititilahiyat.780419>.

Luo, R., Shi, Y., Zhang, L., Liu, C., Li, H., Rozelle, S. & Sharbono, B. (2011). Community service, educational performance and social responsibility in Northwest China. *Journal of Moral Education*, 40(2), 181-202. <https://doi.org/10.1080/03057240.2011.568100>.

McKenna, M. W. & Rizzo, E. (1999). Student perceptions of the “learning” in service-learning courses. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 18(1-2), 111-123.

https://doi.org/10.1300/J005v18n01_09.

Mohr, L. A., Webb D. J. & Haris, E. (2001). Do consumers expect companies to be socially responsible? The impact of corporate social responsibility on buying behavior. *The Journal of Consumer Affairs*, 35, (1) 45–71.

Özcan, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 291-302

Özdamar, Ö. (2016). Kadının politikada temsili, politik duyarlılık ve çocuk sağlığı göstergeleri. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 63-79.

Özkan, Y., Akgül Gök, F., Kocaoğlu, F., Taşkiran, H., Özdemir, P. ve Muslu Köse, S. (2015). Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(3), 89-108.

Paksoy, H. M., Özbezek, B. D. ve Gül, M. (2019). Kişilik özellikleri ve sosyal sorumluluk bilincinin sosyal girişimcilik özelliklerine etkileri üzerine bir araştırma. *Turkish Studies: Social Sciences*, 14(3), 973-1006. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22859>

Plescia, C., Kritzing, S., & De Sio, L. (2019). Filling the void? Political responsiveness of populist parties. *Representation*, 55(4), 513-533. <https://doi.org/10.1080/00344893.2019.1635197>.

Powell Jr, G. B. (2000). Political responsiveness and constitutional design. *Democracy and Institutions: The Life Work of Arend Lijphart*, 9-43.

Rodrigo Gonzalez, A. & Caballer Tarazona, M. (2015). A model to assess students' social responsibility behaviour within a classroom experiment. *International Review of Economics Education*, 18, 62-82. <https://doi.org/10.1016/j.iree.2015.01.002>.

Sosik, J. J., Koul, R. & Cameron, J. C. (2017). Gender and contextual differences in social responsibility in Thai schools: a multi-study person versus situation analysis. *Journal of Beliefs & Values*, 38(1), 45-62. <https://doi.org/10.1080/13617672.2016.1237251>.

Taherdoost, H. (2016). Sampling methods in research methodology; How to choose a sampling technique for research. *International Journal of Academic Research in Management*, 5(2), 18–27.

Toker, H. ve Tat, M. (2013). Sosyal sorumluluk: kamu ve vakıf üniversiteleri öğrencilerinin sosyal sorumluluğa ilişkin bilgi düzeyleri ve algılarının ölçülmesi. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8(1), 34-56.

Torcal, M. (2014). The decline of political trust in Spain and Portugal: economic performance or political responsiveness?. *American Behavioral Scientist*, 58(12), 1542-1567. <https://doi.org/10.1177/0002764214534662>.

Tran, L. T. & Vu, T. T. P. (2017). Responsibility in mobility: international students and social responsibility. *Globalisation, Societies and Education*, 15(5), 561-575.

<https://doi.org/10.1080/14767724.2016.1195729>.

Uyan Semerci, P. (2009). Gençlerle beraber siyasal alanın sınırlarını düşünmek: Günlük yaşam, aileler ve 'özgürce' karar almak. C. Boyraz (Ed.), *Gençler tartışıyor: Siyasete katılım, sorunlar ve çözüm önerileri* içinde (ss. 145–165). TÜSES Yayınları.

Weidong, L., Wright, P. M., Rukavina, P. B. & Pickering, M. (2008). Measuring students' perceptions of personal and social responsibility and the relationship to intrinsic motivation in urban physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 27, 167-178. <https://doi.org/10.1123/jtpe.27.2.167>.

Wood, B. D., & Theobald, N. A. (2003). Political responsiveness and equity in public education finance. *The Journal of Politics*, 65(3), 718-738.

Wright, P. M., Li, W., Ding, S. & Pickering, M. (2010). Integrating a personal and social responsibility program into a wellness course for urban high school students: assessing implementation and educational outcomes. *Sport, Education and Society*, 15(3), 277-298. <https://doi.org/10.1080/13573322.2010.493309>.

Yang, H. C., & DeHart, J. L. (2016). Social media use and online political participation among college students during the US election 2012. *Social Media+ Society*, 2(1), 1-18. <https://doi.org/10.1177/2056305115623802>.

Yılmaz, S. (2023). Ortaokul öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyinin incelenmesi. *International Review of Migration and Refugee Studies*, 4(1), 14-24.